

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomantka: **Helena Jiránková**

Název práce: **Stát se schizofrenikem ...**

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vladimír Chrz, PhD.

Oponent: MUDr. František Matuška

Diplomantka ve své práci zkoumá s využitím nástrojů narativní analýzy osm autobiografických příběhů, vyprávěných na její podnět (žádost) lidmi s diagnostikovanou psychiatrickou poruchou (schizofrenií).

V úvodní části autorka dostatečně vymezuje jak samotná teoretická východiska (tj. koncepty předmětu zkoumání – dg. schizofrenie, i přístupu samotného – narativní analýzy) a vcelku srozumitelně uvádí i metodické postupy, které pro zpracování dat zvolila. Naopak zde – z mého pohledu – schází jasné definování problému a cíle (záměru), s nímž se autorka do výzkumu (práce, analýzy) pouští, a stejně tak schází postavení základních hypotéz, k nimž se práce vztahuje (pokud nějaké existují).

Příběhy samotné jsou působivé, lze konstatovat, že se autorka v rámci explorační části své práce dostala ve spolupráci s dotazovanými do intimity jejich osobních příběhů a vytvořila tak vysoce podnětný soubor dat pro další zpracování.

Samotná narativní analýza místy přináší zajímavé postřehy, místy však přechází do – dle mého názoru – neužitečných, možná trochu ukvapených, interpretací. Jako příklad takového „neužitečného či ukvapeného“ závěru lze uvést absenci (či oproti autorčinu očekávání nižší důraz na přítomnost) subtémat rodiny a vztahů v příbězích „stávání se schizofrenikem“. Dotazovaní se ve svém vyprávění těmito tématům skutečně příliš nevěnují, nutno však podotknouti (reflektovat), že byli kontextem a v jeho rámci i úvodní instrukcí (úvodním dotazem) autorky nasměrováni k vyprávění spíše příběhu nemoci a svého vztahu k ní nežli k vyprávění příběhu své rodiny a svého vztahu k ní. Je tedy třeba reflektovat, že se autorka a jí navozený kontext spoluúčastnily na autorství v práci představených příběhů.

Zajímavé je též – a k diskusi, že jsem [v průběhu čtení práce nedokázal identifikovat stanovisko autorky k diagnóze schizofrenie. Místy s tímto pojmem zachází autorka jako s objektivní daností (ti lidé tu nemoc mají), ačkoli konstruktivistická východiska narativního přístupu a z něho vycházející narativní analýzy spíše směřovala má očekávání k postojům, že diagnóza (např. schizofrenie) vzniká (je konstruována či spolukonstruována) v rámci komunikace (interakce, jazykování) účastníků (aktérů) příběhu a je tedy „sociálně konstruovanou realitou“, tedy problémem, existujícím pouze v „realitě příběhu, který s tímto pojmem operuje/který se kolem tématu diagnózy točí“.]
Text (podání a interpretace výzkumníka) jakoby naopak vycházel z předpokladu, že každý ze zúčastněných procházel ve svém vývoji událostmi takovými, jak je popisuje, a že tyto

události přímo utvářely či min. významně ovlivnily vznik onemocnění (o němž se zde navíc hovoří – je tak výzkumníkem pojmáno (?) – jako o danosti, objektivně prokazatelné skutečnosti). Potud by tedy práce měla jen málo společného s narativním přístupem – tj. s přístupem, který vychází z konstruktivistického pojetí sociálně konstruované „skutečnosti“ („realita“ jako sociální konsenzus, konstrukt utvářený a stále přetvářený v procesu jazykování), k němuž se hlásí.

Přes tyto jistě diskutovatelné nesrovnalosti lze práci považovat za velmi zdařilý alternativní pohled na příběhy (psychiatrizovaných) případů osmi lidí vcelku přesvědčivě poukazující na sociální spoluautorství (konstrukci) konkrétní podoby „reality“ (života) zúčastněných protagonistů.

[Práce skrze své téma i zpracování navozuje řadu dalších významných otázek a témat (etika práce pomáhajících profesionálů, spoluodpovědnost a spoluautorství při utváření příběhů druhých lidí, užívání, využívání a zneužívání moci dominantních metapříběhů vyprávěných v rámci společenského kontextu aj.)

V tomto směru lze diplomovou práci autorky považovat za významný příspěvek k odborné diskusi vedené ve všech profesních oblastech, které nějakým způsobem participují na tématech, o nichž práce pojednává.]

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako chvalitebnou (podnětnou a přiměřeně kvalitní).

V Praze dne 16. 5. 2008

MUDr. František Matuška